

Phân tích tác phẩm Rừng xà nu - Nguyễn Trung Thành

Tuyển chọn sưu tầm những bài văn mẫu hay Phân tích truyện ngắn Rừng xà nu của nhà văn Nguyễn Trung Thành - Văn mẫu lớp 12

Đề bài: Phân tích tác phẩm Rừng xà nu của nhà văn Nguyễn Trung Thành.

Bài làm:

Bài văn mẫu hay nhất phân tích truyện ngắn Rừng xà nu

Nguyễn Trung Thành còn có bút danh khác là nhà văn Nguyên Ngọc ông viết truyện ngắn "*Rừng xà nu*" sau những ngày đi tìm kiếm thực tế sáng tác tại núi rừng Tây Nguyên hoang sơ. Truyện ngắn "*Rừng xà nu*" nhằm ca ngợi những người dân Tây Nguyên kiên cường, trung thành, bất khuất trong cuộc kháng chiến chống kẻ thù xâm lược.

"Rừng xà nu" là một truyện ngắn chứa đựng nhiều ý nghĩa nhân văn, tình cảm và lòng yêu nước vô cùng to lớn của những người dân vùng núi đại ngàn. Tác phẩm chính là một bản hùng ca bi tráng mang đậm tính sử thi viết về những người dân Tây Nguyên gan dạ, mưu trí, yêu nước hơn yêu cả mạng sống của mình. Nhờ có tinh thần bất khuất kiên cường đó mà toàn dân ta mới chiến thắng trong cuộc kháng chiến chống lại hai kẻ thù xâm lược vô cùng lớn mạnh.

Xuyên suốt toàn bộ tác phẩm chính là hình ảnh những cánh rừng xà nu. Một rừng xà nu bạt ngàn xanh tươi, trải dài tới hút tầm mắt. Một rừng xà nu mà không cây nào không bị thương, bởi mỗi khi kẻ thù muốn đánh người dân nơi đây chúng đều thả rất nhiều bom đạn trút xuống cánh rừng xà nu. Nên việc xà nu bị thương là điều vô cùng dễ hiểu. Nhưng dù bị thương hay vết thương có khiến cho nhựa cây chảy ra thật nhiều thì những cây xà nu kia cũng không bao giờ chết. Chỗ vết thương theo thời gian sẽ tạo thành một vết sẹo mà thôi. Không có một loài cây nào ham sống như cây xà nu, nếu một cây to bị gục xuống thì ngay dưới chân nó lại có vài cây con mọc lên. Những cánh rừng xà nu cứ vì thế mà xanh tươi mãi mãi.

Hình ảnh những cây xà nu kia chính là biểu tượng của người dân Tây Nguyên, những con người luôn trung thành với Đảng với cách mạng và Bác Hồ. Những con người Tây Nguyên từ người già như cụ Mết, cho tới Tnú, Mai, Dít và bé Heng đều có tinh thần yêu nước. Những người dân của làng Strá dù ít dù nhiều dù lớn dù bé cũng luôn một lòng hướng về quê hương của mình, có lòng căm thù giặc sâu sắc.

Nhân vật chính trung tâm song song với hình tượng cây xà nu chính là anh Tnú một người anh hùng. Một chiến sĩ cách mạng kiên trung dù trải qua nhiều đau khổ khó khăn trong tình cảm riêng tư nhưng Tnú càng thêm kiên cường và căm thù giặc sâu sắc. Tnú vốn là một cậu bé chịu nhiều bất hạnh trong cuộc sống ba mẹ anh qua đời trong một trận càn quét của giặc. Tnú được cụ Mết và người dân trong làng Xô Man nuôi dưỡng nên người. Ngay từ nhỏ Tnú đã tỏ rõ tinh thần anh dũng, kiên cường của mình, Tnú làm liên

Phân tích tác phẩm Rừng xà nu - Nguyễn Trung Thành

lạc việc đưa thư cho các chiến sĩ cách mạng, để tránh sự truy đuổi của kẻ thù Tnú thường đi đường mới không đi những con đường mòn dễ đi. Rất nhiều nhiệm vụ khó đã được Tnú hoàn thành. Có lần Tnú bị giặc bắt được chúng tra tấn Tnú nhưng anh vẫn kiên cường không khai mà âm thầm nuốt lá thư vào bụng của mình để bảo đảm an toàn của bức thư.

Ngày còn nhỏ Tnú và Mai là bạn thanh mai trúc mã, cả hai được cán bộ Quyết dạy chữ. Mai thông minh học đâu nhớ đó, còn Tnú thì cứ quên hoài nên anh đã lấy viên đá đập vào tay của mình để nhắc nhở mình phải ghi nhớ. Khi lớn lên Mai và Tnú kết hôn họ đã có thêm em bé là kết quả tình yêu của hai người. Nhưng Mai bị bọn tay sai bắt đi tra tấn dã man khiến cho Mai và em bé trong bụng tử vong. Tnú đau đớn ôm xác vợ con. Anh bị bọn chúng tra tấn dã man và đốt cháy mười ngón tay, nhưng Tnú không hề cảm thấy đau đớn nỗi đau trong lòng anh còn lớn hơn nỗi đau thể xác. Tnú như một cây xà nu trưởng thành bị giặc bắn phá bị thương, nhưng vẫn luôn kiên cường vươn lên và không bao giờ gục ngã.

Truyện ngắn "Rừng xà nu" của nhà văn Nguyễn Trung Thành là một truyện ngắn vô cùng thành công của nhà văn viết về đề tài những người dân Tây Nguyên trong kháng chiến chống Mỹ cứu nước của dân tộc ta. Hình ảnh những cây xà nu anh dũng hiên ngang tựa như những người dân làng Xô Man bất khuất trung hậu, quả cảm.

Những bài văn hay chọn lọc của học sinh lớp 12

Bài số 1:

Nguyễn Trung Thành, một trong những gương mặt tiêu biểu của văn học Việt Nam. Ông sáng tác trên nhiều mảng, truyện ngắn, kí,... ở mảng nào cũng có những tác phẩm xuất sắc. Nhắc đến ông ta không thể không nhắc đến truyện Rừng xà nu, một tác phẩm mang khuynh hướng sử thi và cảm hứng lãng mạn, in đậm dấu ấn phong cách của ông.

Mở đầu tác phẩm, cũng như xuyên suốt câu chuyện này là hình tượng cây xà nu. Nhưng đời xà nu, nối tiếp nhau đến tận chân trời, mở ra một không gian mênh mông, vô tận đầy sức sống, bạt ngàn, mạnh mẽ. Bằng hình tượng cây xà nu, tác giả đã tái hiện vẻ đẹp đặc trưng, kỳ thú của mảnh đất Tây Nguyên. Đồng thời cây xà nu cũng chính là biểu tượng cho dân làng Xô Man.

Cây xà nu gắn bó mật thiết với dân làng, trong đời sống hàng ngày cho đến cả những sự kiện trọng đại. Kẻ thù tra tấn dữ dội Tnú, bằng cách tẩm dầu xà nu đốt mười đầu ngón tay của anh, xà nu đã trở thành vật dụng bị kẻ thù lợi dụng để hủy hoại dân Xô Man. Nhưng cây xà nu còn cho thấy sự thay đổi của dân làng Xô Man, từ chỗ không dám cầm vũ khí đến dám cầm vũ khí đứng lên chống lại quân giặc. Và trong đêm Tnú về thăm làng: được xà nu dẫn người dân làng Xô Man trên khắp nẻo đường dồn về tập trung tại

Phân tích tác phẩm Rừng xà nu - Nguyễn Trung Thành

nhà Ưng, họ cầm ngọn lửa của mình để ném vào đồng lửa giữa nhà, mọi người quây quần quanh đồng lửa lớn để nghe cụ Mết kể về cuộc đời của anh Tnú.

Không chỉ vậy, hình ảnh cây xà nu còn là biểu tượng cho số phận, phẩm chất của người dân Tây Nguyên. Hình ảnh cả cánh rừng xà nu đầy thương tích, mỗi ngày giặc bắn đại bác hai lần, rừng xà nu ưỡn tấm ngực lớn che chở cho làng, hàng ngàn cây xà nu không cây nào không bị thương. Có những cây chặt đứt ngang nửa thân mình đổ ào ào như một trận bão, ở chỗ vết thương nhựa ứa ra... bầm lại đen, quện thành cục máu lớn. Có những cây con vừa lớn ngang tầm ngực người lại bị đạn đại bác chặt đứt làm đôi,... Hình ảnh cây xà nu bị thương cũng chính là biểu tượng cho những đau thương mất mát mà dân làng Xô Man phải gánh chịu. Dân làng đem cả tính mạng mình nuôi giấu cán bộ, chịu bao hi sinh, những vẫn đồng lòng bảo vệ cách mạng.

Và rừng xà nu chính là biểu tượng đẹp đẽ nhất cho phẩm chất tốt đẹp của dân làng Xô Man. Không có loài cây nào khao khát ánh sáng như xà nu, chúng có sức vươn lên mạnh mẽ, giống như sức sống tiềm tàng của người dân Tây Nguyên. Không chỉ vậy, chúng còn có sức sống bất diệt, không gì có thể tiêu diệt được. Xây dựng hình tượng cây xà nu tác giả đã gián tiếp nói lên những phẩm chất anh hùng, cốt cách đẹp đẽ của con người Tây Nguyên, đồng thời cũng hé mở cánh cửa bước vào thế giới và khám phá con người nơi đây.

Nổi bật nhất trong tác phẩm là nhân vật Tnú hội tụ đầy đủ vẻ đẹp của con người Tây Nguyên. Ngay từ bé, Tnú đã tỏ ra là một cậu bé hết sức dũng cảm, cậu nuôi giấu cán bộ, sẵn sàng cầm đá đập vào đầu khi không học được. Khi làm nhiệm vụ cậu không đi đường bằng phẳng mà tìm những con đường rừng, lội qua thác mạnh, để địch không bắt được. Khi trưởng thành, đã là một chiến sĩ cách mạng, sự gan góc, dũng cảm càng được bộc lộ rõ hơn. Bị bắt giam, Tnú vượt ngục trở về, khi vợ con bị đe dọa tính mạng, Tnú sẵn sàng xông vào cứu vợ con. Và dù bị giặc tra tấn, Tnú không hề van xin, mà chịu đựng đau đớn cho đến cùng.

Không chỉ vậy, Tnú còn là một người có tính kỉ luật cao, tuyệt đối trung thành với cách mạng. Ngay từ khi còn nhỏ Tnú đã có tình yêu và niềm tin với cách mạng, cậu nuôi giấu cán bộ và mang trong mình mong muốn được trở thành chiến sĩ cách mạng để giải phóng bản làng. Tính kỉ luật của Tnú còn được thể hiện rõ trong việc tuân thủ mệnh lệnh cấp trên, được nghỉ phép cậu chỉ về thăm làng đúng một đêm, sau đó ra đi ngay, dù trong lòng còn biết bao lưu luyến, bịn rịn.

Nhưng bên trong một con người có vẻ bề ngoài sắt đá, có tính kỉ luật cao như vậy là lại người có trái tim yêu thương nồng nàn. Tình yêu đó được thể hiện trước hết là với buôn làng, Tnú lớn lên trong sự săn sóc của dân làng, bởi vậy Tnú coi mọi người như người thân của mình. Cũng chính vì vậy, dù thời gian nghỉ phép vô cùng ngắn ngủi Tnú vẫn háo hức trở về, xúc động khi được gặp lại mọi người và được ở trong vòng tay thân thương của những người cùng bản làng. Trái tim yêu thương đó càng được thể hiện rõ hơn với vợ

Phân tích tác phẩm Rừng xà nu - Nguyễn Trung Thành

con của anh. Khi Mai sinh con, anh không thể đi mua vải được anh đã xé đôi tấm đồ của mình ra làm tấm choàng cho Mai địu con. Và trong khoảnh khắc, nhìn thấy vợ con bị tra tấn dã man, không thể xông vào cứu, Tnú đau đớn đến tột cùng. Nhưng cuối cùng tình yêu thương vợ con vượt lên trên tất cả, tình cảm đã lấn át lí trí, Tnú đã lao vào cứu vợ con dù biết chắc mình có thể sẽ phải hi sinh. Bởi anh hiểu rằng, khi ấy vợ con cần anh biết nhường nào.

Tình yêu thương càng nồng nàn thì lòng căm thù giặc càng sục sôi, sâu sắc. Tnú mang trong mình ba mối thù lớn: mối thù đầu tiên là với bản thân, sau lần bị giặc tra tấn, mỗi ngón tay đều cụt một đốt, lòng căm thù giặc trong Tnú càng trở nên sâu sắc hơn. Nhưng mối thù của bản thân vẫn không bằng mối thù của gia đình, vợ con anh – những người mà anh yêu thương nhất đã bị giặc tra tấn dã man và chết, điều đó sẽ ám ảnh trong tâm can anh đến hết cuộc đời, khiến cho lòng căm thù giặc càng sục sôi hơn. Và cuối cùng là mối thù chung với dân làng, dân làng bị tan sát dã man. Từ khối thù chung và riêng ấy đã thức tỉnh tinh thần chiến đấu trong Tnú.

Hình tượng nhân vật Tnú là điển hình cho con đường đấu tranh cách mạng của người dân Tây Nguyên, làm sáng tỏ chân lí thời đại: “chúng nó đã cầm súng, mình phải cầm giáo” – chủ động đánh giặc, muốn dành được độc lập chỉ có con đường duy nhất là đấu tranh vũ trang. Không chỉ vậy Tnú còn tiêu biểu cho vẻ đẹp và sức mạnh của con người Tây Nguyên trong những năm tháng kháng chiến chống Mĩ cứu nước.

Ngoài hình tượng nhân vật Tnú, tác phẩm còn nổi bật với tập thể anh hùng làng Xô Man. Mỗi người là một chiến sĩ, mang trong mình niềm tin với Đảng, với cách mạng và lòng trung thành với cách mạng. Nhưng bên cạnh những đặc điểm chung đó, mỗi người lại có những nét đẹp riêng. Trước hết là nhân vật cụ Mết, cụ là hiện thân của vẻ đẹp núi rừng và con người Tây Nguyên. Cụ Mết là người chỉ huy trực tiếp cuộc kháng chiến của dân làng Xô Man, cụ lãnh đạo nhân dân, xây dựng làng Xô Man thành làng kháng chiến để đấu tranh lâu dài với giặc Mĩ. Không chỉ vậy, cụ còn giáo dục lòng yêu nước ở thế hệ sau, truyền nhiệt huyết và quyết tâm giết giặc cho thế hệ trẻ. Dít và Heng có thể coi là thế hệ trẻ tiêu biểu của làng Xô Man. Dít mang trong mình sự gai góc, quyết đoán, sẽ là thế hệ tiếp bước cha ông xuất sắc.

Tác phẩm mang tính sử thi Tây Nguyên đậm nét. Nghệ thuật xây dựng hình tượng đặc sắc, mỗi nhân vật có số phận và tính cách riêng, nhưng ở họ đều ngời sáng lòng yêu nước và dũng cảm. Lối kể chuyện hấp dẫn : tác giả sử dụng kết cấu chuyện lồng trong chuyện: câu chuyện cuộc đời anh Tnú và chuyện của dân làng Xô Man. Ngôn ngữ trần thuật đậm chất Tây Nguyên, đem lại dấu ấn riêng cho tác phẩm.

Tác phẩm là bài ca ca ngợi vẻ đẹp thiên nhiên Tây Nguyên hùng vĩ, anh hùng. Không chỉ vậy Rừng xà nu còn là khúc tráng ca ngợi ca vẻ đẹp phẩm chất anh hùng, bất khuất của người dân Tây Nguyên. Kết hợp với ngôn ngữ và lối kể chuyện hấp dẫn đã góp phần tạo nên thành công của tác phẩm.

Phân tích tác phẩm Rừng xà nu - Nguyễn Trung Thành

Bài số 2:

Tây Nguyên hùng vĩ núi non, Tây Nguyên bất khuất kiên cường với những con người bộc trực kiên trung một lòng đi theo cách mạng. Chính vùng đất sản sinh ra vô số những anh hùng dân tộc đi vào sử sách thì nơi đây cũng chính là vùng đất mang đến cảm hứng sáng tác cho tác giả Nguyễn Trung Thành. Trong những năm tháng của mốc son chói lọi trong lịch sử dân tộc, cuộc chiến đấu anh hùng của nhân dân Tây Nguyên khơi nguồn cảm hứng cho ông viết truyện ngắn Rừng xà nu, một truyện ngắn xuất sắc của văn học thời chống Mỹ.

Rừng xà nu là bản anh hùng ca về cuộc chiến đấu anh hùng của đồng bào Tây Nguyên với sự trưởng thành của một thế hệ cách mạng mới, trẻ trung nhiệt tình, mưu trí và kiên cường. Nó chỉ là truyện ngắn nhưng dung lượng hiện thực to lớn mà giá trị lịch sử khẳng định.

"Rừng xà nu" viết về những anh hùng ở làng Xô Man của người Strá trong cuộc kháng chiến chống Mỹ. Tác phẩm tiêu biểu cho khuynh hướng sử thi và cảm hứng lãng mạn của văn học Việt Nam giai đoạn 1954-1975. Cảm hứng của nhà văn về nhân vật anh hùng gắn liền với cảm hứng về đất nước hùng vĩ gắn với hình tượng cây xà nu của Tây Nguyên. Tác phẩm mở đầu bằng hình ảnh rừng xà – một loại cây họ thông, gỗ và nhựa đều rất quý, có sức sống mãnh liệt và dẻo dai rất gần gũi với đời sống người dân Tây Nguyên đề tượng trưng cho phẩm chất và sức mạnh tinh thần bất khuất của dân làng Xô Man và các dân tộc Tây Nguyên.

Và đặc biệt đó cũng là một rừng xà nu bất chấp đạn bom, vượt lên sự hủy diệt tàn bạo để tiếp nhận ánh nắng mặt trời duy trì sự sống của mình, rừng xà nu tràn trề sức sống cho dù đại bác của bọn giặc “đã thành lệ, mỗi ngày hai lần, hoặc buổi sớm và xế chiều, hoặc đứng bóng vào xẩm tối, hoặc nửa đêm và trở gà gáy” dòn dập nã chết chóc đau thương vào nó. Truyện được mở đầu và kết thúc bằng hình ảnh rừng xà nu đều mang dụng ý của tác giả Nguyễn Ngọc.

Suốt trong quá trình kể chuyện, hình ảnh rừng xà nu được nhắc đi nhắc lại tạo cảm giác như một điệp khúc, gần 20 lần nhà văn nói đến rừng xà nu, cây xà nu, nhựa xà nu, ngọn xà nu, đồi xà nu, khói xà nu, lửa xà nu, dầu xà nu... Mọi thứ dường như đều xoay quanh loại cây đặc biệt này. Ngược đọc không khó nhận ra ý nghĩa của rừng xà nu là để nói lên sức sống bền vững, quật khởi của dân làng Xô Man, của Tây Nguyên bất khuất.

Chất sử thi của thiên truyện sẽ không trở thành giọng điệu chính của tác phẩm nếu thiếu đi hình tượng cây xà nu được khai thác từ nhiều góc độ, được lặp đi lặp lại nhiều lần như vậy, nhất là các hình ảnh "đồi xà nu" (4 lần), "rừng xà nu" (5 lần), với "hàng vạn cây" "ưỡn tấm ngực lớn của mình ra che chở cho làng".

Phân tích tác phẩm Rừng xà nu - Nguyễn Trung Thành

Hình ảnh cây xà nu mở đầu truyện như cách mở đầu của bức tranh đấu tranh quyết liệt của dân làng và nó cũng là một hình ảnh mang tính dự báo. Bằng nghệ thuật nhân hoá, tác giả nói lên được nỗi đau thương mất mát của dân làng Xô Man và tố cáo tội ác của kẻ thù. Mỗi cây xà nu ngã xuống, ta thấy thương tâm như một người dân làng Xô Man ngã xuống.

Tác giả Nguyễn Trung thành đã có dụng ý miêu tả rừng xà nu bằng một thứ ngôn ngữ rất giàu chất thơ, chất lọc và tinh tế ở một thứ ngôn ngữ vừa tả vừa gợi, mở ra những liên tưởng phong phú cho người đọc. Hình ảnh rừng xà nu ở đây vừa là hình ảnh thực một rừng cây “ham ánh sáng mặt trời”, vừa là hình ảnh có nghĩa tượng trưng cho con người Tây Nguyên đau thương, bất khuất, kiên cường trong những ngày đồng khởi chống Mĩ. Kết hợp bút pháp đặc tả phối hợp với thủ pháp nhân hóa đã phát huy tối đa hiệu lực của nó. Rừng xà nu hiện lên như một người bạn trung thành che chở cho dân làng Xô Man, như những con người đẹp của buôn làng. Và có thể nói rừng xà nu chính là biểu tượng về sức sống bất diệt của con người Tây Nguyên, của con người Việt Nam.

Truyện ngắn hiện lên như một bức tranh tái hiện chân thực toàn bộ cuộc chiến đấu đầy gian khó nhưng không thiếu kiên cường của nhân dân Tây Nguyên trong những ngày đánh Mĩ, nhà văn tập trung miêu tả sự trưởng thành một thế hệ tiếp nối, phát huy truyền thống anh hùng của cha ông và qua đó nhà văn cũng phản ánh sự trưởng thành của nhân dân Tây Nguyên trong đấu tranh một mất một còn với kẻ thù mới là đế quốc Mĩ. Tiêu biểu cho thế hệ thanh niên đó là Tnú và Dít. Sự trưởng thành của họ gắn liền với cuộc đấu tranh của nhân dân Strá làng Xô Man.

Tnú nhân vật chính của Rừng Xà Nu đã mồ côi cha mẹ từ nhỏ, người con của núi rừng Tây Nguyên ấy lớn lên trong sự đùm bọc của dân làng, nuôi dạy khôn lớn. Đó là người anh hùng dân tộc lớn lên, trưởng thành và kiên cường bất khuất từ trong lòng của nhân dân, của dân tộc.

Tnú đến với cách mạng ngay từ khi còn rất nhỏ vào thời điểm của những ngày gian khổ, ác liệt nhất khi mà Mĩ Diệm đang ngày đêm khủng bố cách mạng ở khắp mọi nơi. Chính Tnú đã chứng kiến cảnh đau thương của dân làng. Bọn giặc “treo cổ anh Xút lên cây và đầu làng, giết bà Nhan, chặt đầu cột tóc treo đầu súng”, chỉ vì họ là những người dũng cảm, dám nuôi dưỡng cán bộ cách mạng.

Khi Tnú vào rừng nuôi cán bộ, tiếp nhận tri thức, lẽ sống qua sự chỉ bảo của anh cán bộ Quyết. Một lần đi liên lạc, Tnú bị giặc phục kích, bắt được, chúng dẫn về làng, tra tấn đủ mọi cách, lưng Tnú ngang dọc những vết dao chém nhưng Tnú vẫn không khai báo, chỉ điềm tĩnh chờ và bụng mình để trả lời câu hỏi của kẻ thù: "Cộng sản ở đây này". Câu trả lời ấy đâu chỉ đơn giản là một câu trả lời mà đó là cả một lời thách thức, sự dũng cảm! Và chính lời thách thức ấy, Tnú phải trả giá bằng ba năm tù.

Phân tích tác phẩm Rừng xà nu - Nguyễn Trung Thành

Thoát ngục Kon Tum trở về, Tnú là một thanh niên, trưởng thành hơn về nhân cách. Anh hiểu rõ nhiệm vụ của mình khi tiếp nhận lời trăng trối của anh Quyết. Anh trở thành người lãnh đạo cuộc chiến đấu của dân làng Xô Man. Anh thực hiện ngay lời dặn của anh Quyết “chuẩn bị giáo, mác, vù, rựa, tên, nỏ...” chuẩn bị mọi thứ cần thiết cho cuộc chiến đấu sắp tới. Và hạnh phúc đến với anh trong những ngày đó. Mai, cô bạn gái cùng anh đi liên lạc trở thành người bạn đời của anh.

Lại một thử thách nữa đến với Tnú: bọn giặc ở đồn Dác Hà xuống làng Xô Man truy bắt anh, vợ con anh sa vào tay chúng. Không thể cầm lòng trước cảnh giặc tra tấn vợ con. Tnú đành phải ra đối đầu với bọn chúng. Và trong cuộc đối đầu này, phẩm chất kiên cường của anh càng sáng hơn bao giờ hết. Giặc bắt Tnú, chúng đốt mười ngón tay anh, “Mười ngón tay anh đã trở thành mười ngọn đuốc”, răng cắn chặt môi, không một tiếng kêu vang, Tnú trừng trừng ném căm giậm vào kẻ thù.

Có thể nói Tnú là hình ảnh của Tây Nguyên đau thương, bất khuất. Sự tàn bạo của kẻ thù đã lên tới tột đỉnh và nhân dân cũng không thể cam chịu sống dưới ách tàn bạo đó. Cho nên, khi tiếng thét căm giận Tnú vang lên, tiếng thét như một lời báo hiệu triệu dân làng cầm vũ khí đứng lên, cả làng Xô Man đứng dậy. “Tiếng giết”, tiếng chân người đạp nhà ào ào. Tiếng bọn lính kêu thất thanh... Sự vùng dậy của dân làng đã cứu thoát Tnú rồi sau đó anh vào giải phóng quân đi giải phóng cho nhân dân, giải phóng đất nước với một nhận định sâu sắc hơn.

Điều này có thể thấy rõ qua lời tâm sự của Tnú với dân làng sau “ba năm đi lực lượng”. Anh kể rằng anh giết thằng Dục, tên chỉ huy đồn giặc ở Đắc Hà, kẻ đã giết vợ con anh, kẻ đã gieo đau thương cho làng Xô Man và theo anh thằng giặc nào “cũng la thằng Dục cả”. Rõ ràng, với anh chiếu sĩ giải phóng quân Tnú, mối thù chung của Tây Nguyên, của đất nước cũng là mối thù của gia đình, của quê hương anh. Đó là một nhận thức sâu sắc, nhận thức mà Tnú rút ra được từ nỗi đau của bản thân, của buôn làng của đất nước và từ cuộc chiến đấu của quê hương.

Cùng thế hệ của Tnú còn có Dít, cô bí thư chi bộ xã kiêm chính trị viên xã đội làng Xô Man. Ba năm trước, ngày Tnú ra đi. Dít “còn là một cô bé không có áo mặc, đêm lạnh không ngủ...”. Vậy mà, khi Tnú trở về, cô bé ấy đã đảm trách những công việc trọng yếu nhất của làng Xô Man. Sự trưởng thành kì lạ của Dít không phải ngẫu nhiên mà là quá trình rèn luyện vượt qua thử thách lúc còn nhỏ. Dít là một đứa bé lanh lợi, rất gan dạ. Lần ấy, Dít bị giặc bắt “Chúng để con bé đứng giữa sân, lên đạn tôm xông rồi từ từ bắn từng viên một, không bắn trúng, đạn chỉ sượt qua tai, sém tóc, cày đất quanh hai bàn chân nhỏ của Dít. Váy nó rách tọt từng mảng. Nó khóc thét lên nhưng rồi đến viên thứ mười, nó chùi nước mắt, từ đó im bặt. Nó đứng lặng lẽ giữa bọn lính, cứ mỗi viên đạn nổ, cái thân hình mảnh dẻ của nó giật lên một cái nhưng đôi mắt nó vẫn nhìn bọn giặc bình thản lạ lùng”.

Phân tích tác phẩm Rừng xà nu - Nguyễn Trung Thành

Không chỉ gan góc Dít còn là một cô bé cương nghị. Chứng kiến cái chết đau thương của chị Mai, Dít “lâm li không nói gì cả, mắt ráo hoảnh trong khi mọi người cả cụ già, đều khóc”. Cứ thế Dít lớn lên cùng với cuộc đấu tranh của làng Xô Man. Trở thành người lãnh đạo cuộc chiến đấu của buôn làng, Dít cũng tỏ rõ là người có bản lĩnh, có sức thuyết phục quần chúng. Gặp lại Tnú, Dít, không khỏi xúc động, nhìn anh với “đôi mắt mở to bình thản trong suốt”. Ấy vậy, chị không quên trách nhiệm của mình khi hỏi “đồng chí có giấy không?”, khi tuyên bố dứt khoát “không có giấy thì không được, ủy ban phải bắt thôi” và sau khi xem giấy của Tnú chị lại nói tiếp “sao anh về có một đêm thôi”. Con người Dít như vậy đó, gan góc, cương nghị, không kém phần tha thiết với quê hương, đánh răng bề ngoài tưởng như chỉ có lạnh lùng bình thản.

Tnú và Dít tiêu biểu cho thế hệ thanh niên làng Xô Man, từ lòng căm thù của họ đến với cuộc chiến đấu của dân tộc và chính trong cuộc chiến đấu đó, họ trưởng thành. Sự trưởng thành của họ có cội nguồn của có một mặt là do họ tự vượt mình qua những thử thách lớn lao, mặt khác là do có sự dìu dắt cách mạng của cha ông. Đặc biệt sự trưởng thành của Tnú và Dít được Nguyễn Ngọc miêu tả trong mối quan hệ với truyền thống anh hùng của người Strá. Cụ Mết chính là đại diện cho thế hệ cách mạng đi trước của làng Xô Man.

Cụ là pho sử sống, là chỗ dựa tinh thần của dân làng. Tuy già nhưng “cụ vẫn quắc thước như xưa... ngực cũng như một tấm xà nu lớn... tiếng nói vẫn ồ ồ vang trong lồng ngực”, vẫn sáng suốt ngày đêm lãnh đạo cuộc chiến đấu của làng. Có lẽ cuộc đời cụ đã nếm trải qua nhiều đau khổ, đã thu lượm được nhiều kinh nghiệm quý báu, cho nên cụ luôn luôn nhắc nhở con cháu nhớ tới quá khứ đau thương bất khuất của quê hương.

Chứng kiến cái chết thảm thương của Mai và sự bất lực của Tnú trước sự tra tấn dã man tàn bạo của bọn thằng Dục, cụ Mết càng thấu hiểu: Đối với kẻ thù “chỉ có hai bàn tay trắng, chỉ với bàn tay không” thì không thể nào đối đầu với chúng được, phải cầm vũ khí đứng lên! Bài học này, cụ muốn truyền lại cho thế hệ mai sau: “Nghe rõ chưa, các con, rõ chưa, nhớ lấy, ghi lấy. San này tao chết rồi, bay còn sống phải nói lại cho con cháu. Chúng nó cầm súng, mình phải cầm giáo”. Lời cụ rành rề vang lên trong ánh lửa bập bùng ở nhà ưng.

Xây dựng nhân vật cụ Mết như một nhân vật huyền thoại, kết tinh nhiều phẩm chất tốt đẹp của con người Tây Nguyên, phải chăng Nguyễn Ngọc muốn khẳng định vai trò của thế hệ đi trước đối với thế hệ trẻ! Cụ Mết vừa là người nối kết thế hệ truyền thống, với lịch sử quê hương, vừa là người dẫn dắt thế hệ thanh niên trong cuộc chiến đấu hiện tại. Chính vì có một thế hệ cha ông như cụ Mết mà thế hệ của Tnú, của Dít... có sự trưởng thành lớn lao.

Và không chỉ có lớp người như Tnú, lớp sau Tnú như bé Heng, cũng lớn lên, lớn lên cùng với cuộc chiến đấu ác liệt của làng Xô Man. Với nhân vật bé Heng, Nguyễn Ngọc chỉ phác họa vài ba đường nét miêu tả ngoại hình nhưng cũng đủ tạo ra ấn tượng sâu sắc cho người đọc.

Phân tích tác phẩm Rừng xà nu - Nguyễn Trung Thành

Tuổi của bé Heng, lẽ ra, là tuổi đến trường với những trang sách, với những trò chơi vui nhộn nhưng đất nước còn giặc, bé cũng còn nhỏ, bé Heng đã có dáng vẻ của “một người lính thật sự, đội chiếc mũ sụp xin được của anh giải phóng quân nào đó, mặc vào một chiếc áo bà ba dài phết đít, vắn đóng khố, súng đeo chéo ngang lưng”. Hơn thế, Heng thuộc từng lớp hầm bẫy, hố chông, trở thành người liên lạc như Tnú năm xưa. Thật là từ hào và tin tưởng với một lớp người như bé Heng! Lớp ấy đang lớn lên, trưởng thành, xứng đáng với thế hệ cha anh.

Đọc Rừng xà nu có cảm tưởng như được xem một bộ phim về số phận một con người với biết bao sự kiện. Truyện bắt đầu từ hiện tại từ cái thời điểm anh chiến sĩ giải phóng quân Tnú đặt chân lên mảnh đất quê hương “sau ba năm đi lực lượng” rồi ngược dòng thời gian trở về quá khứ.

Quá khứ cứ hiện dần lên trong sự hồi tưởng của Tnú, trong lời kể của tác giả, trong lời kể của cụ Những mảnh đời quá khứ, những mảnh đời hiện tại, cứ đan ngang, soi tỏ cho nhau để cắt nghĩa sự trưởng thành của thế hệ Tnú, sự trưởng thành của làng Xô Man trong cuộc chiến đấu với kẻ thù, để làm nổi rõ chủ đề của truyện, từ nỗi đau riêng và nỗi đau chung, Tnú và làng Xô Man phải cầm vũ khí để tự cứu lấy mình, để giải phóng dân tộc và cuộc chiến đấu anh hùng của dân tộc sinh ra một thế hệ trẻ kế tục xứng đáng với cha ông.

Chính cái tư tưởng này đã chi phối kết cấu của Rừng xà nu. Hệ thống sự kiện trong truyện, chủ yếu được tổ chức theo sự phát triển tâm lí tính cách nhân vật trung tâm, chứ không theo trật tự thời gian thông thường. Tổ chức sự kiện theo cách đó, nhà văn có điều kiện tập trung miêu tả những tình huống gay gắt làm nổi bật tính cách nhân vật, mặt khác cũng phù hợp với ý nghĩa chính luận của tác phẩm.

Hai lần đối đầu trực tiếp với kẻ thù là hai lần Tnú thể hiện rõ phẩm chất kiên cường của anh, tất nhiên tác phẩm này thể hiện ở mỗi lần có khác nhau và có sự phát triển. Sa vào tay giặc khi còn là một cậu bé, Tnú tỏ rõ đức kiên trung quả cảm của mình. Còn lần đối đầu với kẻ thù, Tnú rực sáng kiên cường bất khuất trước bóng đen tàn bạo của kẻ thù.

Khắc họa tính cách nhân vật, Nguyễn Ngọc có sở trường trong việc lựa chọn những chi tiết tiêu biểu có ý nghĩa khái quát cao, những chi tiết giàu chất tạo hình, giàu chất thơ. Trong nhận thức của người đọc, sừng sững hình ảnh cụ Mết với những nét khắc chạm rất tài tình của tác giả: một cụ Mết với những nét khắc chạm rất tài tình của tác giả: một cụ Mết quắc thước, râu dài, mắt sáng, ngực căng như một cây xà nu lớn.

Và cũng xúc động lòng người một cụ Mết ân tình với cháu con lúc trở tay chùi hai giọt nước mắt lớn khi lặng nhìn tấm lưng rộng của Tnú còn ngang dọc những vết thương đã thành sẹo tím. Như vậy nhân vật anh hùng trong Rừng xà nu không chỉ rung cảm người đọc ở sự vượt lên hoàn cảnh khốc liệt của họ mà còn ở những xúc động, những tình cảm thầm kín nơi họ.

Phân tích tác phẩm Rừng xà nu - Nguyễn Trung Thành

Trên những trang viết của mình, Nguyên Ngọc thường trải những cảm xúc trữ tình của ông về con người, đất nước quê hương. Giọng văn của Rừng xà nu đậm chất trữ tình, khi trầm hùng theo ánh lửa chớp chờn ở nhà nhưng trong lời kể trang nghiêm xúc động về quá khứ đau thương của cụ Mết, khi tha thiết tuôn chảy theo dòng hồi tưởng về người thân, theo dòng suy tưởng về quê hương của Tnú... lời văn của Rừng xà nu giàu hình ảnh, giàu nhịp điệu, nhiều đoạn văn trau chuốt, óng mượt như ngôn ngữ của một bài thơ (ví dụ: đoạn mở đầu tác phẩm). Chính cái vẻ của lời văn đã góp phần tạo nên sức hấp dẫn của tác phẩm.

Viết về cuộc khởi nghĩa của dân làng Xô Man trong cuộc kháng chiến chống Mĩ lại lấy tên là "Rừng xà nu"... Hình tượng cây xà nu là một sáng tạo nghệ thuật độc đáo của Nguyễn Trung Thành. Với bút pháp tượng trưng, tư tưởng chủ đề của truyện "Rừng xà nu" thêm sâu sắc. Chính nhờ hình tượng cây xà nu mà những nhân vật anh hùng thêm bất tử.